

5

วิกฤตน้ำท่วมซ้ำซาก: ภัยธรรมชาติที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

น้ำท่วมเป็นภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยบ่อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภัยธรรมชาติรูปแบบอื่นๆ แม้ในอดีตบ้านเมืองของเรา จะเผชิญกับอุทกภัยร้ายแรงมาแล้วหลายครั้ง แต่ก็ล้วนเป็นเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ที่เว้นช่วงห่างค่อนข้างมาก ซึ่งแตกต่างจากปรากฏการณ์น้ำท่วมยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในปี 2549 ที่แผลงฤทธิ์บ่อยครั้งในเวลาไล่เลี่ยกันและทวีความรุนแรงขึ้นจนน่าจะเรียกได้ว่า ‘เข้าขั้นวิกฤต’ ขณะที่ปัญหา ‘แล้งซ้ำซาก’ ก็เป็นปัญหาฮิตไม่เลิกเมื่อฤดูร้อนมาถึงในทุกๆ ปี

พ.ศ. 2549 ปีแห่งวิกฤตอุทกภัย วิกฤตน้ำท่วมในปี 2549 นับเป็นปีที่รุนแรงที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (ดูตาราง 1) สถานการณ์ความเดือดร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมที่เกิดน้ำป่าไหลหลากเข้าท่วมและสร้างความเสียหายอย่างหนักแก่อำเภอลับแล อำเภอเมืองจังหวัดอุตรดิตถ์ และอำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย รวมทั้งหลายพื้นที่ในจังหวัดแพร่ ลำปาง และน่าน¹

พอสองเดือนต่อมา ก็เกิดมรสุมตะวันตกเฉียงใต้กำลังแรงพัดปกคลุมทะเลอันดามันและอ่าวไทยทำให้ฝนตกหนักมาก จนเกิดน้ำท่วมระลอกที่สองขึ้นในเดือนกรกฎาคมสร้างความเสียหายแก่พื้นที่ประสบอุทกภัยรวม 22 จังหวัด ในภาคเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้²

เดือนสิงหาคมเป็นช่วงเวลาที่ภัยธรรมชาติเล่นงานประเทศไทยอย่างหนักหน่วง ภาคใต้ตอนบนมีมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ทำให้เกิดอุทกภัยรุนแรงในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร ส่วนทางภาคเหนือ มีร่องความกดอากาศต่ำกำลังแรงพาดผ่านภาคเหนือทำให้ฝนตกหนักมากในจังหวัดน่าน อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ปลายเดือนสิงหาคมฝนยังคงตกหนักมากในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ สุโขทัย และตาก³

ช่วงเดือนกันยายน ยังคงมีร่องความกดอากาศต่ำที่พาดผ่านภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางผนวกกับความแรงของพายุดีเปรสชันซังสารซึ่งเดินทางมาถึงประเทศไทยเมื่อต้นเดือนตุลาคม คือตัวการของวิกฤตอุทกภัยครั้งใหญ่ทั่วทุกภาคของประเทศ⁴

พอปลายเดือนพฤศจิกายนต่อธันวาคมถึงต้นมกราคม 2550 ก็เกิดคลื่นยักษ์พร้อมลมทะเลแรงพัดปกติโหมเข้าทำลายบริเวณชายฝั่งในหลายจังหวัดภาคใต้ทั้งทางอ่าวไทยและทะเลอันดามัน ตั้งแต่จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และตรัง จนเกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่ชัดเจนในหลายจังหวัด โดยเฉพาะที่แหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช⁵

รวมพื้นที่ประสบภัยน้ำท่วมครอบคลุม 47 จังหวัด 439 อำเภอ ทั่วทุกภาคของประเทศ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนถึง 1.42 ล้านครัวเรือน หรือคิดเป็นจำนวนประชากร 6.17 ล้านคน⁶ มีผู้เสียชีวิต 337 ราย มูลค่าความเสียหายเบื้องต้น สูงถึง 7,707 ล้านบาท⁷

เจ็บป่วยด้วยโรคที่มาจากน้ำท่วม

น้ำปริมาณมหาศาลที่ไหลเข้าท่วมหลายจังหวัด ไม่เพียงสร้างความเสียหายแก่บ้านเรือน ทรัพย์สิน ถนนหนทาง โรงเรียน ศาสนสถาน พื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ฯลฯ แต่มันยังนำมาซึ่งความเจ็บป่วยทางกาย ยิ่งท่วมขังอยู่นานวัน ก็ยิ่งทวีความสกปรกมากขึ้น โอกาสที่ผู้ประสบภัยจะเจ็บป่วยจากเชื้อโรคที่อยู่ในน้ำจึงเพิ่มขึ้นจากสภาวะน้ำท่วมช่วงแรกๆ หลายเท่าตัว อาการเจ็บป่วยทางกายอันดับต้นๆ ที่มักเกิดขึ้นกับผู้ประสบภัยน้ำท่วม^{8/9} ประกอบด้วย

- 1) โรคน้ำกัดเท้าหรือฮ่องกงฟุต เป็นโรคผิวหนังจากเชื้อรา ซึ่งมีสาเหตุจากการแช่อยู่ในน้ำเป็นเวลานานจนผิวหนังลอกเป็นขุยและพุพอง จุดที่พบบ่อยคือบริเวณซอกนิ้ว แต่อาจลุกลามไปยังฝ่าเท้าและเล็บเท้าได้เช่นกัน หลังเดินลุยน้ำทุกครั้งจึงต้องล้างเท้าให้สะอาดด้วยสบู่และเช็ดให้แห้ง รวมทั้งหลีกเลี่ยงการใส่ถุงเท้า รองเท้า ที่เปียกชื้น
- 2) โรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ อาทิ ไข้หวัด ปอดอักเสบ ปอดบวม เกิดจากการหายใจเอาเชื้อไวรัสในอากาศเข้าสู่ร่างกาย ความอับชื้นและสภาพอากาศที่หนาวเย็นทำให้ภูมิคุ้มกันในตัวอ่อนแอลง จึงมีโอกาสติดเชื้อได้ง่าย
- 3) โรคตาแดง ส่วนใหญ่เป็นการติดเชื้อไวรัสจนเยื่อตาอักเสบ เกิดจากการใช้น้ำไม่สะอาดล้างหน้า การใช้มือสกปรกขยี้ตา การใช้ผ้าสกปรกเช็ดตา หรือติดต่อกับการสัมผัสน้ำตาของผู้ป่วย แม้จะไม่ใช่อันตรายรุนแรง แต่อาจทำให้ตามัวเพราะเชื้อลุกลามเข้ากระจกตา ป้องกันได้โดยล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ ไม่ใช้สิ่งของร่วมกับผู้ป่วย ถ้าฝุ่นเข้าตาควรล้างตาด้วยน้ำสะอาดทันที และอย่าปล่อยให้แฉะลงหรือแฉะลงวันต่อมตา
- 4) โรคติดต่อของระบบทางเดินอาหาร เช่น ท้องร่วง บิด ไทฟอยด์ อาหารเป็นพิษ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการรับประทานอาหารที่ไม่สะอาด หรือดื่มน้ำที่มีเชื้อโรคปะปน ป้องกันได้โดยรับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ ไม่มีแมลงวันตอม ดื่มน้ำต้มสุกหรือน้ำสะอาดบรรจุขวด และล้างมือทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร
- 5) โรคติดเชื้อทางระบบผิวหนัง มักเกิดจากเชื้อแบคทีเรียซึ่งปะปนอยู่ในสิ่งแฉะลุ่มทั้งดิน โคลน แอ่งน้ำ ร่องน้ำ ที่พบบ่อยคือโรคเลปโตสไปโรซิสหรือฉี่หนู ผู้ป่วยจะมีอาการเป็นไข้เฉียบพลัน ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้ออย่างรุนแรง ตาแดง คอแข็ง มีจุดเลือดออกตามผิวหนังและเยื่อหู หากปล่อยไว้จะถึงขั้นดับ-ไตวาย และเสียชีวิตในที่สุด
- 6) อันตรายจากสัตว์มีพิษต่างๆ ได้แก่ งู ตะขาบ แมงป่อง ซึ่งมักหนีน้ำมาอาศัยอยู่ในบ้านเรือน

ผลสรุปด้านการรักษาพยาบาลและดูแลสุขภาพทางกายของกระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่วันที่ 27 สิงหาคม ถึง 16 ธันวาคม 2549 รายงานว่า มีผู้ประสบอุทกภัยที่เจ็บป่วยด้วยโรคจากน้ำท่วมรวม 757,413 ราย โรคที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ น้ำกัดเท้า 312,703 ราย รองลงมาเป็นโรคฉี่หนู 96,436 ราย และไข้หวัด 87,077 ราย¹⁰ ส่วนโรคติดต่อที่มาพร้อมกับน้ำท่วมพบเพียง 2

โรค คือ โรคตาแดงและโรคอุจจาระร่วง ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสามารถควบคุมป้องกันได้ จึงไม่มีการแพร่ระบาดในวงกว้าง¹¹

ท่วมนาน...เครียด...เสี่ยงฆ่าตัวตาย

ในพื้นที่ที่ประสบภัยน้ำท่วมต่อเนื่องยาวนาน จนการกิน การอยู่ การนอน และการขับถ่าย ผิดเพี้ยนไปจากชีวิตประจำวัน ที่คุ้นเคย นอกจากการเยียวยาความป่วยไข้ทางกายของผู้ประสบภัยแล้ว ยังต้องเฝ้าระวังผลกระทบทางจิตใจหรือที่เรียกว่า “ภาวะเครียดจากน้ำท่วม” ควบคู่ไปด้วย ซึ่งนายแพทย์ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน โฆษกกรมสุขภาพจิต แจกแจงว่าสถานการณ์ทางจิตใจของผู้ประสบอุทกภัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ¹² คือ

ระยะที่ 1 ช่วงก่อนน้ำท่วม เป็นความวิตกกังวลล่วงหน้าว่าน้ำจะท่วมสูงแค่ไหน ทรัพย์สินจะเสียหายมากน้อยเพียงใด เกิดเป็นความเครียดและวิตกกังวลในระดับเล็กน้อย ซึ่งอาจมีอาการนอนไม่หลับร่วมด้วย

ระยะที่ 2 ช่วงน้ำท่วม เป็นระยะที่ความวิตกกังวลเพิ่มสูงขึ้นบางคนร้องไห้ฟูมฟาย บางคนเหม่อลอย มีอาการของโรคซึมเศร้าหรือบางรายที่รู้สึกหงุดหงิดกับภาวะยากลำบากที่ต้องอาศัยอยู่ท่ามกลางระดับน้ำท่วมซึ่งเป็นเวลานานจนกลายเป็นคนฉุนเฉียวง่าย ทั้งนี้ระดับความรุนแรงจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

ระยะที่ 3 ช่วงหลังน้ำท่วม แสดงออกทางอาการมากขึ้น เพราะเริ่มมองเห็นความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน จนอาจนำไปสู่การคิดสั้น

ทั้งนี้ผลกระทบทางจิตใจมักไม่รุนแรงมากในช่วงเดือนแรก เพราะผู้ประสบภัยยังให้ความสนใจกับเหตุการณ์น้ำท่วมที่กำลังเผชิญอยู่ตรงหน้า ถ้าผ่านช่วงเดือนที่ 2-3 แล้วสถานการณ์ยังไม่คลี่คลาย ผู้ประสบภัยจะวิตกกังวลมากขึ้นและเกิดความเครียดสูงจึงเป็นช่วงที่ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันการฆ่าตัวตาย

นายแพทย์ปราษฎ์ บุญยวงศ์วิโรจน์ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข กล่าวถึงการฟื้นฟูสภาพจิตใจของประชาชนหลังน้ำลดว่า กระทรวงสาธารณสุขได้จัดเตรียมแผนเฝ้าระวัง 4 เรื่องสำคัญ คือ การฆ่าตัวตาย โรคพีทีเอสดี (PTSD : Post Traumatic Stress Disorder) หรือภาวะเครียดรุนแรงหลังภัยพิบัติ โรคซึมเศร้า และการดื่มสุรา โดยจะเฝ้าระวังเป็นเวลา 3 เดือน ซึ่งเป็นช่วงที่คนปกติประมาณร้อยละ 95 จะสามารถปรับตัวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้¹³

ในส่วนของกรมสุขภาพจิตซึ่งมีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบอุทกภัย ได้ระดมทีมสุขภาพจิตจากศูนย์สุขภาพจิตเขตต่างๆ อาสาสมัครสาธารณสุขที่ผ่านการอบรมการคลายเครียด โรงพยาบาลจิตเวช โรงพยาบาลศรีธัญญา โรงพยาบาลสวนปรุง ออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดต่างๆ เพื่อให้การดูแลสุขภาพจิตแก่ผู้ประสบอุทกภัยเป็นไปอย่างทั่วถึง¹⁴ โดยจะคัดกรองผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตเพื่อให้การบำบัดตามอาการ และจะเข้าไปดูแลอย่างใกล้ชิดในรายที่พบว่ามีอาการรุนแรง พร้อมกันนั้น ยังได้แจกคู่มือคลายเครียดฉบับประชาชนจำนวน 10,000 เล่ม จัดอบรมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุข

ในพื้นที่เพื่อให้คำปรึกษาดูแลประชาชนในเบื้องต้น และเปิดสายด่วน 1323 ให้บริการปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตตลอด 24 ชั่วโมง¹⁵

นายแพทย์เสรี หงษ์หยก รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต กล่าวว่า จากการประเมินสุขภาพจิตหลังสถานการณ์น้ำท่วมรุนแรงใน 17 จังหวัด ได้แก่ ตาก น่าน อ่างทอง ปราจีนบุรี นนทบุรี พิจิตร พระนครศรีอยุธยา อุทัยธานี นครสวรรค์ ชัยนาท เชียงใหม่ ชัยภูมิ สิงห์บุรี ลพบุรี เลย นครปฐม และสุพรรณบุรี ล่าสุดถึงเดือนพฤศจิกายน 2549 จากกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทั้งหมด 7,942 ราย พบผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความเครียดและวิตกกังวล 1,238 ราย เป็นผู้ประสบอุทกภัยในจังหวัดอ่างทองมากที่สุด 191 ราย รองลงมาเป็นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 173 ราย ผู้ที่มีบาดแผลทางใจ เช่น นอนไม่หลับ หวาดผวา ผันรำย 671 ราย เป็นผู้ประสบอุทกภัยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามากที่สุด 135 ราย รองลงมาเป็นจังหวัดนครสวรรค์ 102 ราย และผู้ที่มีความคิดอยากฆ่าตัวตายรวม 72 ราย เป็นผู้ประสบอุทกภัยในจังหวัดน่านมากที่สุด 15 ราย รองลงมาเป็นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 11 ราย ทั้งหมดได้รับการขึ้นทะเบียนเพื่อรักษาและติดตามอาการอย่างใกล้ชิดจนกว่าจะหายเป็นปกติ¹⁶

บทเรียนจากภัยน้ำท่วม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ลงสำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยน้ำท่วมในเขตที่ลุ่มภาคกลาง และสรุปผลในเชิงบทเรียนว่า¹⁷ สาเหตุของน้ำท่วมส่วนหนึ่งเกิดจากการขยายตัวของชุมชน มีการปลูกสิ่งก่อสร้างทั้งของรัฐและเอกชนที่กีดขวางทางน้ำไหล เมื่อน้ำมามาก็ไหลไม่สะดวกประกอบกับพื้นที่รับน้ำก็มีน้อยลง น้ำจึงท่วมเร็ว ท่วมสูง และท่วมยาวนานมากกว่าในอดีต เหตุที่ท่วมนานมากก็เพราะการกักน้ำไว้ไม่ให้ไหลเข้าท่วมกรุงเทพฯ และไม่มีการวางแผนที่จะระบายน้ำออกจากพื้นที่อย่างเป็นระบบ ในส่วนการเตือนภัยทางราชการยังคงใช้ภาษาวิชาการที่ยาก ชาวบ้านฟังแล้วไม่เข้าใจถึงความรุนแรงของภาวะน้ำท่วม คิดว่าจะเหมือนทุกๆ ปีจึงเตรียมการไม่ทัน ขณะที่บางแห่งก็ให้ตัวเลขคาดการณ์ไม่ตรงกับความจริง เช่น แจ้งว่าน้ำจะขึ้นสูง 20 ซม. แต่พอน้ำมาจริงกลับสูงไปถึง 70-80 ซม.

คงต้องตั้งข้อสังเกตกันตรง ๆ ว่า น้ำท่วมใหญ่ปีนี้เป็นปัญหาหนักและต้องทุกข์ทรมานของชาวชนบทมาก เพราะจนถึงปลายเดือนธันวาคม 2549 ก็ยังมีพื้นที่หลายจังหวัดที่ยังมีน้ำท่วมขังสูงอยู่ แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อชาวกรุงเทพฯ มากนัก เพราะชาวเกษตรในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางได้เสียสละให้ทางการผันน้ำเข้าพื้นที่นาของตนจำนวนถึง 1 แสนไร่ รองรับน้ำได้ถึง 10-20 ล้านลูกบาศก์เมตร นับเป็นความเสียสละของชาวบ้านให้กับชาวเมืองหลวงที่ควรต้องจารึกไว้

ข้อเสนอ “คลองขุด” เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วม

การแก้ปัญหาน้ำท่วม โดยการขยายพื้นที่เก็บปริมาณน้ำจำนวนมากๆ เหมือนในอดีตไม่สามารถทำได้แล้ว เพราะทุกพื้นที่ถูกน้ำท่วมหมด ขณะที่การเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำก็ไม่เป็นผล เพราะไม่ดำเนินการทั้งระบบ ทำให้เกิดปัญหาการย้ายให้น้ำไปท่วมอีกพื้นที่หนึ่ง จึงมีผู้เสนออุปรกรรมที่จะแก้ปัญหานี้ให้เกิดการระบายน้ำทั้งระบบเชื่อมโยงกัน โดยการขุดคลองเพื่อระบาย

น้ำครั้งละมากๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนระบายน้ำขนาดใหญ่ได้ จากการคาดประมาณค่าใช้จ่ายคลองขุด 1,000 กิโลเมตร จะใช้เงินประมาณ 70,000 ล้านบาท ซึ่งน้อยกว่าตัวเลขแสนล้านบาทในการก่อสร้างรถไฟฟ้าหลายสายในกรุงเทพฯ เพื่อแก้ปัญหาจราจร

ถ้าคลองขุดสามารถระบายน้ำได้ไม่น้อยกว่า 2-3,000 ลบ.ม./วินาที จะทำให้ปริมาณน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยาลดลง 2-3,000 ลบ.ม./วินาที ส่งผลให้ปัญหาน้ำท่วมลดลงได้อย่างมาก จากสถิติปริมาณน้ำสูงสุดในปัจจุบันที่จังหวัดนครสวรรค์ ประมาณ 6,000 ลบ.ม./วินาที มาถึงกรุงเทพฯ วัดได้ประมาณ 4,000 ลบ.ม./วินาที ดังนั้น ถ้าคลองขุดสายตะวันออกและคลองขุดสายตะวันตก สามารถระบายน้ำได้รวมกัน 2,000 ลบ.ม./วินาที ถึง 3,000 ลบ.ม./วินาที ปริมาณน้ำจะเข้าสู่ภาวะไม่ล้นตลิ่งคลองขนาดใหญ่นี้ นอกจากช่วยแก้ปัญหาน้ำท่วมทั่วประเทศแล้ว ยังจะช่วยเพิ่มพื้นที่ชลประทานทั่วประเทศประมาณ 150 ล้านไร่ด้วย¹⁸

ทางออกในการรับมือกับอุทกภัยในอนาคต

เมื่อหันกลับมามองการแก้ปัญหาน้ำท่วมของภาครัฐ อุทกภัยครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2549 ทำให้กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องลุกขึ้นมาวางแผนบริหารจัดการบรรเทาอุทกภัยระยะสั้น ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัย การกำหนดวิธีการและมาตรการในการบริหารจัดการทั้งก่อนระหว่าง และหลังเกิดอุทกภัย โดยระบุหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน ไล่ลงมาตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับชุมชน พร้อมทั้งจัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม เพื่อทำหน้าที่บริหารและตัดสินใจสั่งการในสภาวะฉุกเฉิน ประกาศแจ้งเตือนสถานการณ์ และอำนวยความสะดวกกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง¹⁹

ส่วนการจัดทำแผนแม่บทการบรรเทาอุทกภัยระยะกลางและระยะยาว ได้แก่ การป้องกันและฟื้นฟูป่าต้นน้ำ การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่สูง การฟื้นฟูแหล่งน้ำ ทางน้ำ และพื้นที่ชุ่มน้ำ การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับลุ่มน้ำสาธารณะเอาคืนพื้นที่ทางน้ำที่ถูกบุกรุก การพัฒนาพื้นที่รับน้ำและกำหนดพื้นที่แก้มลิงให้ชัดเจน การก่อสร้างระบบกักเก็บน้ำและผันน้ำ การพยากรณ์เตือนภัยที่แม่นยำ การกำหนดระบบประกันภัย ความเสี่ยงน้ำท่วม การจัดทำระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง การปรับโครงสร้างและกลไกบริหารจัดการลุ่มน้ำให้มีเอกภาพ และการทบทวนนโยบายน้ำแห่งชาติ ฯลฯ การทรัพยากรน้ำ ในฐานะเลขาธิการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จะร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป²⁰

ถึงวันนี้ นักวิทยาศาสตร์ทั่วโลกต่างยอมรับว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อนเป็นปัจจัยกระตุ้นให้นานาประเทศต้องประสบกับอุบัติเหตุทางธรรมชาติบ่อยครั้งในระดับที่รุนแรงขึ้น สังเกตได้จากเหตุการณ์ภัยแล้ง น้ำท่วม พายุ คลื่นความร้อน และไฟป่า ที่เกิดขึ้นทั่วโลกตลอดช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา สาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้โลกร้อนขึ้นเรื่อย ๆ จนใกล้จะเป็นวิกฤตของมนุษยชาติ ก็เพราะกิจกรรมเชิงอุตสาหกรรมของมนุษย์ ตั้งแต่การผลิตที่อาศัยการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิล ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงวิธีการเพาะปลูก

สำหรับประเทศไทย มีรายงานจากคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel of Climate Change) ว่า หนึ่งในผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยคือ เรื่องทรัพยากรน้ำ ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งการเกิดฝนตกหนักมากจนกลายเป็นวิกฤตอุทกภัย หรือฝนไม่ตกตามฤดูกาล กระทั่งประสบภัยแล้ง ขณะที่ก็มีรายงานคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งภูมิภาคเอเชียในอนาคตที่เพิ่มขึ้นเมื่อ 3-4 ปี ที่ผ่านมามี เกือบทุกภูมิภาคของประเทศไทยจะมีฝนตกมากขึ้น วันที่อากาศร้อนจะเพิ่มขึ้น และฤดูหนาวหดสั้นลง ประเด็นที่น่าเป็นห่วงก็คือ ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ อันจะนำมาซึ่งการเกิดน้ำท่วมบ่อยครั้งและรุนแรงขึ้น²¹

ทั้งนี้ ภาครัฐต้องมองการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต และผลกระทบต่างๆ ที่จะตามมาว่า เป็นส่วนหนึ่งของโจทย์ในการวางแผนพัฒนาประเทศและแผนการจัดการสภาพแวดล้อม ขณะที่ภาคประชาชนต้องเร่งทำความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงที่รออยู่ข้างหน้า²² เพื่อเตรียมแผนรับมือและหาทางปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นได้ หากวันนี้สังคมไทยละเลยปัญหาภาวะโลกร้อน การแก้ไขปัญหานี้ในวันข้างหน้าจะทำได้ยากเย็นมากกว่าในวันนี้มากมายนัก

ตาราง 1 สถานการณ์อุทกภัยและความเสียหาย
พ.ศ. 2545-2549

พ.ศ.	ประชาชน (ล้านคน)	ครัวเรือน (ล้านครัวเรือน)	พื้นที่เกษตร (ล้านไร่)	ความเสียหาย (ล้านบาท)
2545	5.08	1.37	10.43	13,385.31
2546	1.87	0.48	1.59	2,050.26
2547	1.79	0.46	1.98	410.86
2548	0.73	0.22	0.89	4,700.10
2549	6.17	1.42	5.97	6,946.82

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย
(29 พ.ย. 2549)

ตาราง 2 สรุปเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นในรอบปี พ.ศ. 2549
และรายละเอียดความเสียหาย

ช่วงเวลา	พื้นที่ประสบภัย	จำนวนผู้เสียชีวิต	จำนวนผู้ได้รับความเดือดร้อน	มูลค่าความเสียหายเบื้องต้น (ไม่รวมบ้านเรือนและทรัพย์สินของราษฎร)
22 พ.ค. – 30 มิ.ย. ⁽¹⁾	5 จังหวัด : อุดรดิตต์ สุโขทัย แพร่ ลำปาง น่าน	88 ราย	352,016 คน	1,344,833,259 บาท
1 – 31 ก.ค. ⁽¹⁾	22 จังหวัด : เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำปาง ลำพูน นครราชสีมา นครพนม อุตรดิตถ์ ร้อยเอ็ด ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สตูล กระบี่ ตรัง สุราษฎร์ธานี	5 ราย	48,520 คน	-
13 – 18 ส.ค. ⁽¹⁾	4 จังหวัด : ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง อุบลราชธานี	-	54,396 คน	93,772,849 บาท
19 – 26 ส.ค. ⁽¹⁾	3 จังหวัด : น่าน เชียงราย สุโขทัย	2 ราย	153,574 คน	143,378,478 บาท
27 ส.ค. – 25 ธ.ค. ⁽²⁾	47 จังหวัด : เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ พะเยา อุดรดิตต์ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก สุโขทัย ตาก กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ ชัยนาท อุทัยธานี สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม นครนายก ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี จันทบุรี ตราด ชัยภูมิ ขอนแก่น อุตรดิตถ์ นครราชสีมา ศรีสะเกษบุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา กรุงเทพมหานคร	337 ราย	5,198,814 คน	7,707,574,527 บาท

(-) หมายถึง ไม่ปรากฏข้อมูล

ที่มา : 1. สรุปสถานการณ์สาธารณภัยประจำเดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2549, กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.

2. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 ธันวาคม 2549.